

РЕПУБЛИКА СРПСКА

ВЛАДА

КАБИНЕТ ПРЕДСЈЕДНИКА

Трг Републике Српске 1, Бања Лука, тел: 051/339-103, факс: 051/339-119, e-mail: kabinet@vladars.net

Број:04.1.1919/20

Датум: 29.10.2020. године

Његова екселенција Антонио Гутереш
Генерални секретар
Уједињене нације
1 United Nations Plaza
New York, New York, USA 10017-3515

Поштовани генерални секретару,

Са циљем да помогне Савјету безбједности у предстојећој сједници о Босни и Херцеговини (БиХ), Република Српска, страна потписница Општег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини (Дејтонски споразум) и анекса који чине његову суштину, доставља приложени Двадесет и четврти извјештај Савјету безбједности Уједињених нација. У припремама за обиљежавање 25. годишњице Дејтонског споразума, Република Српска још једном потврђује своју подршку овом споразуму и очекује даљи напредак БиХ на путу ка чланству у ЕУ.

У дијелу I Извјештаја наглашавамо потребу да сви заинтересовани актери покажу одређеност за Дејтонски споразум. Срж Дејтонског споразума, Устав БиХ, успјешно је одржао мир, стабилност и демократску управу у БиХ. Дисфункционалност БиХ није резултат мањкавости Дејтонског споразума, него одбијања одређених актера да поштују темељне принципе и механизме заштите из Дејтонског споразума. У дијелу II Извештаја бавимо се оспоравањима Дејтонског споразума која долазе из БиХ, између осталог и из редова највеће бошњачке странке, која никада није прихватила дејтонски компромис. У дијелу III Извјештаја говоримо о потреби да лидери у БиХ промовишу сарадњу и помирење са сусједним државама и истичемо да унапређење односа није игра „нулте суме“ у којој се сваки добитак мора компензовати нечијим губитком. У дијелу IV, Република Српска наглашава своју одређеност за европске интеграције БиХ и наводи напредак и препреке на том путу, као што су континуирано присуство и недозвољени поступци високог представника, те присуство страних судија у Уставном суду БиХ. Коначно, у дијелу V говори се о наставку мигрантске кризе у БиХ, која је и хуманитарно и безбједносно питање.

Молимо да овај акт и приложени Извјештај доставите чланицама Савјета безбједности. Уколико Вама или чланицама Савјета безбједности буду потребне додатне информације или уколико будете имали питања у вези са садржајем Извјештаја, биће нам задовољство да Вам их доставимо.

ПРЕДСЈЕДНИК ВЛАДЕ

Радован Вишковић

**Двадесет и четврти извјештај Републике Српске Савјету безбједности
Уједињених нација**

Октобар 2020.

Двадесет и четврти извјештај Републике Српске Савјету безбједности Уједињених нација

Садржај

I.	Двадесет и пета годишњица Дејтонског споразума	3
A.	Дејтонски устав се показао изузетно успјешним.....	3
B.	Коментари одређених чланова међународне заједнице који тврде да је потребно ревидирати Дејтон бескорисни су и дестабилизујући.....	5
1.	Дејтонски устав није привремен акт.....	5
2.	Пријетње промјеном дејтонске структуре имају дестабилизујући утицај у оквиру политичке динамике у БиХ.....	5
3.	Омаловажавање дејтонске формуле од стране чланова међународне заједнице не иде у прилог поштовању Устава и генерално владавини права.....	6
C.	Високи представник наставља да присваја диктаторска овлашћења супротно Дејтону.....	6
II.	Дестабилизујуће пријетње по Дејтон из саме БиХ.....	7
A.	СДА никада није прихватила Дејтон.....	7
B.	Позиви на „грађанску” БиХ у ствари су позиви на доминацију Бошњака у БиХ.....	8
C.	Незаконити и опасни покушаји СДА да укину дејтонске механизме националне заштите.....	8
1.	СДА покушава да се повуче из јунског споразума са ХДЗ-ом.....	9
2.	СДА пријети да ће преузети контролу над хрватским представницима на другим нивоима власти.....	10
3.	Бошњаци настоје да презму контролу над Домом народа ФБиХ или сузе његова овлашћења.....	11
D.	Нелегитимно преузимање и злоупотреба Централне изборне комисије од стране СДА ..	11
III.	Лидери у БиХ треба да промовишу регионалну сарадњу.....	12
IV.	Република Српска је одређена за пут БиХ у Европску унију.....	15
A.	Напредак Републике Српске на питањима европских интеграција.....	15
B.	Напредак на европским интеграцијама на нивоу БиХ.....	16
C.	Препреке на путу БиХ у ЕУ.....	18
1.	Високи представник.....	18
2.	Стране судије у Уставном суду БиХ.....	19
V.	Мигрантска криза.....	22

Прилог 1: Министар иностраних послова СДА

Прилог 2: Шеф обавјештајне службе из редова СДА

Двадесет и четврти извјештај Републике Српске Савјету безбједности Уједињених нација

Увод и кратак преглед извјештаја

Република Српска, као страна уговора који чине Дејтонски мировини споразум из 1995. године и један од два ентитета који чине Босну и Херцеговину (БиХ), доставља овај 24. извјештај Савјету безбједности Уједињених нација.

Република Српска ће у децембру обиљежити 25. годишњицу Дејтонског споразума - који сви имају доста разлога да славе. Дејтонски споразум не само да је окончао окрутан и крвав рат, него је успоставио механизам - Устав БиХ - који је обезбиједио трајан мир, стабилност и демократску управу у БиХ.

У дијелу I овог извјештаја наглашава се одређеност Републике Српске за Дејтонски споразум и наглашава потреба да друге заинтересоване стране покажу исту одређеност. Дејтонски споразум је један од најуспјешнијих мировних споразума у историји због концепта Устава БиХ, који штити два ентитета и три конститутивна народа у БиХ. БиХ је често дисфункционална, али основни разлог не лежи у Дејтонском споразуму, него одбијању важних актера да га прихвате и поштују. БиХ може бити потпуно успјешна само ако се актери у БиХ и изван ње буду придржавали Дејтона.

Чланови међународне заједнице подривају БиХ када се залажу за промјене дејтонске структуре БиХ, не схватајући да је есенцијална за будућу стабилност и успјех БиХ. Устав БиХ већ је измијењен - нелегитимно и неформално - централизацијом моћи коју је БиХ наметнуо међународни високи представник. Кршећи Дејтонски споразум, који је извор његовог законитог овлашћења као високог представника, амбасадор Валентин Инцко наставља да присваја правно апсурдну диктаторску моћ над БиХ, а чак је запријетио да ће поново посегнути за њом.

У дијелу II овог извјештаја говоримо о оспоравањима Дејтонског споразума који долазе из саме БиХ. СДА, највећа бошњачка странка, јасно је ставила до знања да не прихвата дејтонски компромис. Често демонстрира своје одбијање Дејтона, између осталог и у својој декларацији из септембра 2019. године у којој отворено позива на укидање дејтонске структуре БиХ. Позиви на такозвану „грађанску” БиХ у ствари су позиви на државу којом владају и којом се влада за најбројнији конститутивни народ у БиХ.

На изборима 2018. године, Бошњаци су изабрали не само бошњачког члана Предсједништва БиХ, него и номинално „хрватског” члана - чиме су Хрвате лишили представника у Предсједништву БиХ. У одлуци у предмету *Љубић* из 2016. године, Уставни суд БиХ закључио је да сличан начин на који су изабрани „хрватски” чланови у Дому народа ФБиХ неуставан. Међутим, СДА се опире спровођењу ове одлуке и неопходним измјенама изборног закона којима би се обезбиједило легитимно представљање Хрвата. Умјесто да престане са лишавањем Хрвата права гласа, СДА је запријетила да ће ту праксу проширити на друге нивое власти и смањити контролне механизме које имају Хрвати у БиХ против доминације Бошњака.

Ове године, СДА је незаконито преузела контролу над Централном изборном комисијом БиХ и злоупотребљава је у политичке сврхе. На примјер, Комисија је незаконито покушала да забрани једној српској политичкој странци да учествују на новембарским изборима, коју је одбацио Суд БиХ.

У дијелу III говоримо о потреби да се лидери у БиХ залажу за регионалну сарадњу и помирење. Иако Република Српска и њени лидери раде на изградњи мостова са сусједним земљама БиХ, СДА и многи други елементи сарајевског политичког естаблишмента раде управо супротно.

У дијелу IV, Република Српска наглашава своју одређеност за пут БиХ ка ЕУ и истиче напредак остварен на пољу европских интеграција, као и препреке које стоје на том путу. Република Српска остварила је значајан напредак на усклађивању закона са правним тековинама ЕУ и реализовала реформе са циљем постизања напретка на европским интеграцијама. БиХ такође напредује са реформама и показала је кретање на остваривању 14 кључних приоритета које је Европска комисија истакла у свом Мишљењу о захтјеву БиХ за чланство у ЕУ. Међутим, даље присуство високог представника и страних судија у Уставном суду БиХ остаје препрека европским интеграцијама. ЕУ је с правом указала на то да је високи представник неспојив са чланством у ЕУ и рекла да ЕУ мора ријешити питање страних судија.

Коначно, у дијелу V говоримо о приливу миграната у БиХ који, поред хуманитарне кризе, доноси пријетњу по безбједност БиХ.

Поводом обиљежавања 25. годишњице од потписивања Дејтонског споразума, Република Српска још једном изражава своју подршку Дејтонском споразуму и очекује даљи напредак на путу ка чланству у ЕУ.

Двадесет и четврти извјештај Републике Српске Савјету безбједности Уједињених нација

I. Двадесет и пета годишњица Дејтонског споразума

1. На 25. годишњицу Дејтонског споразума, све стране које желе успјех БиХ треба да још једном изразе своју определијељеност за поштовање овог споразума, укључујући уставну структуру коју је успоставио.

2. Дејтонски компромис ниједном народу није испунио све тежње. Међутим, Дејтонски споразум је, кроз Устав БиХ, дао структуру која је омогућила одржив мир и функционалну унију три народа која међусобно гаје велико неповјерење. Успјех дејтонске формуле не смије се схвати олако или узети здраво за готово, а треба да га прославе све стране заинтересоване за очување мира у БиХ и региону.

3. Република Српска остаје определијељена за Дејтонски споразум и увјерена је да БиХ може напредовати ако Споразум буде спроведен како је написан. Република Српска позива друге заинтересоване стране да се придруже том опредјељењу и поново потврде своју подршку Дејтонском споразуму на ову значајну годишњицу.

A. Дејтонски устав се показао изузетно успјешним.

4. Дејтонски споразум донио је мир БиХ 1995. године, али срж Споразума - која је одржала мир у БиХ 25 година - јесте Устав БиХ. Супротно многим предвиђањима, у БиХ нису обновљени ратни сукоби нити је од потписивања Дејтона до данас забиљежено значајније међунационално насиље. Иако политику у БиХ одликује разорна реторика - као и у најотворенијим демократијама - разлике се рјешавају мирним путем и у складу са законом. БиХ се поново изградила и опоравила од рата, придружила Савјету Европе и потписала Споразум о стабилизацији и придруживању са Европском Унијом. БДП по глави становника учетворостручен је од 2000. до 2018. године и имао је стабилан раста до кризе COVID 19.

5. Кључан разлог дејтонског успјеха лежи у поштовању два ентитета и три конститутивна народа у БиХ. Већину надлежности Устав даје ентитетима и садржи различите механизме који су пажљиво постављени тако да штите интересе ентитета и конститутивних народа. Као што је Ричард Холбурк, главни преговарач испред САД-а у Дејтону, рекао 2007. године, „Босна је федеративна држава. Мора и бити структурисана као федеративна држава. Не можете имати унитарну владу зато што би се земља вратила сукобима. И то је разлог из ког је Дејтонски споразум вјероватно најуспјешнији мировни уговор на свијету у посљедњој генерацији, уважава стварност“.¹

6. Неки критикују Устав БиХ због механизма заштите ентитета и конститутивних народа, којима се може провјерити воља већине на нивоу БиХ. Међутим, произвољна

¹ *Holbrooke: Kosovo Independence Declaration Could Spark Crisis*, Council on Foreign Relations, 5. децембар 2007. (доступно на cfcr.org/kosovo/holbrooke-kosovo-independence-declaration-could-spark-crisis/p14968).

демократија није исто што и слобода. За демократију се каже да су то „два вука и овца који гласају шта ће за вечеру”. Устави демократских држава не дају право већини да тек тако намеће своју вољу преосталом изборном тијелу. Чврст устав прилагођен је политичкој стварности земље. Устав ограничава моћ већине на државном нивоу на разне начине, нпр. увођењем људских права, давањем овлашћења федералним јединицама, условом квалификоване већине и судском ревизијом.

7. Многи уставни ограничавају вољу већине тиме што територијалним и другим јединицама омогућава представљање на државном нивоу. На примјер, у америчком Сенату сједи по два сенатора из сваке државе, без обзира на њену величину. Њемачки Бундесрат свакој покрајини даје 3 до 6 гласова. Шпански сенат састоји се од по четири представника сваке покрајине и сенатора које именују аутономне заједнице. Белгијске сенаторе именују парламенти белгијских регија и језичких заједница, а неки закони у белгијском Представничком дому захтијевају већински глас сваке језичке групе.

8. На сличан начин, Устав БиХ садржи услов заступања и квалификоване већине, којим се штите интереси ентитета и конститутивних народа који чине БиХ. Устав БиХ је успјешно сачувао мир и стабилност зато што је прилагођен политичкој стварности БиХ, коју карактеришу три народа чији се припадници боје доминације једног или оба друга народа. БиХ ће процвјетати када актери у БиХ и изван ње прихвате дејтонски компромис и поштују Дејтонски споразум.

9. То не значи да БиХ функционише несметано. Прије свега, власт на нивоу БиХ је потпуно дисфункционална. Разлог ове дисфункционалности, међутим, не лежи у дејтонском уставу. Управо супротно: разлог је одбијање кључних чланова међународне заједнице и најугицајније бошњачке странке СДА да прихвате дејтонске принципе. Када међународна заједница и СДА коначно буду прихватиле дејтонску структуру БиХ тако да се дејтонски устав досљедно примјењује, БиХ ће постати много функционалнији и успјешнији политички систем.

10. Проблеми у постизању консензуса на државном нивоу својствени су вишенационалној демократији као што је БиХ. Као и у бројним земљама са препознатљивим групама и регионима, и Устав БиХ ублажава овај проблем строго ограничавајући надлежности нивоа БиХ, чиме је на минимум сведена потреба за одлучивањем на нивоу БиХ. У Уставу БиХ наведене су надлежности институција БиХ, а каже се: „Све владине функције и овлашћења, која нису овим Уставом изричито дата институцијама Босне и Херцеговине, припадају ентитетима“.²

11. Нажалост, неуставна централизација надлежности, настала, у великом дијелу, због нелегалних и промашених поступцима високом представника, саботира дејтонски концепт. Дисфункционалност БиХ није изазвао Устав БиХ, него насиље извршено над Уставом; управо је неуставна централизација надлежности извор многих честих и најконтроверзнијих застоја који су обиљежили управу на нивоу БиХ.

² Устав БиХ, члан III (3)(а) (курзив додат)

12. Не само да је искуство доказало да је дејтонска формула успјешно одржала мир и омогућила напредак у БиХ, него и да не постоји одржива алтернатива. Чак ни пола вијека репресивне власти у бившој Југославији није успјело да угаси засебне националне идентитете и ривалство. Приједлозима који пренебрегавају историју и сложен национални састав БиХ у прилог нереалне и утопијске визије уједињене и централизоване државе представља или циничан покушај да Бошњацима да предност, или плиткоуман тријумф наде над искуством.

В. Коментари одређених чланова међународне заједнице који тврде да је потребно ревидирати Дејтон бескорисни су и дестабилизујући.

1. Дејтонски устав није привремен акт.

13. Чланови међународне заједнице понекад не схватају суштински значај дејтонског компромиса. Повремено говоре као да је дејтонски уставни поредак низ привремених средстава. На примјеру, у интервјуу који је у августу дао Гласу Америке, амерички амбасадор у БиХ Ерик Нелсон назвао је Устав БиХ „једним почетним уставом” и рекао да мора бити реформисан.³

14. Устав БиХ садржи адекватну механику којом може да се мијења и допуњава, а сваки устав је с времена на вријеме потребно мијењати; међутим, Уставу мање треба реформа, а више поштовања. Другим ријечима, политички проблеми у БиХ нису резултат нефлексибилног устава, него штетног петљања високог представника у дејтонски систем, чињеница да тако наметнуте измјене потврђује блок страних и бошњачких судија Уставног суда, неподржавање дејтонског оквира од стране међународне заједнице и блокирања примјене уставних механизма заштите од стране СДА.

15. Чињеница је да је Устав већ измијењен - додуше, незаконито и неформално - и то у значајној мјери и не на боље. Високи представник, који дјелује у потпуности изван уставних и законодавних структура БиХ, наметнуо је велики број закона којима се централизују надлежности у директној супротности са Уставом. Како је већ објашњено, те измјене су само повећале дисфункционалност БиХ и неслагања. Промјене које амбасадор Нелсон има на уму када говори о Уставу БиХ вјероватно су у том смислу: централизација надлежности на нивоу БиХ и укидање механизма заштите конститутивних народа БиХ, једноставно да би се привремено уклопио у текуће америчке политике.

2. Пријетње промјеном дејтонске структуре имају дестабилизујући утицај у оквиру политичке динамике у БиХ-

16. Механизми заштите из дејтонског устава нужни су не само да би се обезбиједили мир и стабилност, него и да би народи у БиХ могли да превазиђу међунационалне баријере и сарађују. Тек када народи у БиХ буду осјећали да су потпуно заштићени од доминације других, моћи ће да изграде повјерење и пређу преко националних линија ка заједничким циљевима. Покушаји да се механизми заштите конститутивних народа укину изазивају

³ Амбасадор Нелсон за Глас Америке: Дејтонски устав треба реформу, а грађани да коначно крену напријед, *VOA News*, 17. август 2020.

неповјерење и неслагања. Међунационална сарадња постаје готово немогућа када се један народ осјећа као под опсадом.

17. Када високи представник и међународна заједница подржавају настојања СДА да додатно централизује управу у БиХ и јавно изјављује да су измјене Устава БиХ потребно у политичке сврхе, ти поступци само додатно дестабилизују политичку климу зато што се стране којима нису гарантоване механизми заштите и аутономија из Дејтона осјећају угрожено и сходно томе и реагују.

3. Омаловажавање дејтонске формуле од стране чланова међународне заједнице не иде у прилог поштовању Устава и генерално владавини права.

18. У надменим коментарима страних званичника или техничких специјалиста у међународним организацијама које дјелују на западном Балкану веома често се омаловажавају Устав БиХ и други елементи Дејтонског споразума. У многим случајевима, такве изјаве дају званичници са оскудним или никаквим познавањем уставног и међународног права, а понекад чак и званичници који се уопште нису упознали са детаљним текстом Устава и другим кључним документима који чине Дејтонски споразум.

19. Ти званичници би требало да се присјете да они који намјеравају да отворено крше закон своје незаконито понашање често правдају тиме да сам закон не завређује поштовање и послушност. Неутемељено омаловажавање Дејтонског споразума, нарочито оних механизма заштите који су уграђени у Устав БиХ са циљем уважавања и очување права конститутивних народа, ни на који начин не доприноси поштовању Устава и закона и институција које их спроводе.

20. Упада у очи то да одређени званичници који се громогласно жале на непоштовање владавине права у БиХ могу наћи међу онима који су најгласнији у нападима на уставни основ тог истог права. Сви чланови међународне заједнице треба да уваже да је формула из Дејтонског устава грађанима БиХ донијела мир, демократске институције, економску стабилност - чак и економски раст - упркос бројним изборним циклусима, промјенама власти и тешких економских околности. Поштовање владавине права у БиХ треба се подстицати већим поштовањем структуре Дејтонског споразума, који даје уставни основа за законе и институције БиХ.

21. Коментари попут наведеног коментара амбасадора Нелсона, чак и да је изнесен са најбољим намјерама, само подстиче оне који траже укидање ентитета и других дејтонских механизма заштите конститутивних народа; они који истичу наводне мањкавости Устава онима који га не поштују дају изговор.

22. Умјесто да критикују Дејтонски споразум и Устав БиХ, чланови међународне заједнице били би од много веће помоћи да се залажу да се тај споразум спроводи досљедно и на одговорност позови они актери у БиХ који настоје да уруше дејтонску структуру.

С. Високи представник наставља да присваја диктаторска овлашћења супротно Дејтону.

23. Супротно Дејтонском споразуму, амбасадор Валентин Инцко, међународни високи представник у БиХ, наставља да присваја легално апсурдна диктаторска овлашћења и одлукама доноси законе, поништава одлуке Уставног суда и смјењује изабране званичнике. Недавно је запријетио да ће поново посегнути, незаконито, за такозваним „бонским овлашћењима”.

24. Како је детаљније објашњено у додатку [Двадесет и другог извјештаја Републике Српске Савјету безбједности УН](#), под насловом *Незаконитост бонских овлашћења*, самоприсвојена овлашћења високог представника да намеће законе и званичнике кажњава простом одлуком очигледно су противправна. Високи представник је институција коју су стране потписнице Анекса 10. Дејтонског споразума, међу којима и Република Српска, овластиле да дјелује као координатор међународних активности у погледу цивилних аспеката Дејтонског споразума и помаже странама у њиховим напорима. Мандат високог представника не укључује никакво овлашћење, ни изричито ни конклюдентно, да доноси одлуке које су обавезујуће по владе и грађане БиХ. Анекс 10. дефинише стриктно ограничен мандат, на основу ког високи представник има овлашћење да учествује у тим активностима и да „прати”, „одржава тијесан контакт са странама”, „помаже”, „учествује на састанцима” и „извјештава”. Метју Периш, стручњак за међународне односе и бивши правник у ОХР-у, пише: „Функције високог представника ограничене су на координацију рада других међународних организација, те праћење и подстицање домаћих званичника да испуне своје дејтонске обавезе”.⁴

25. Дејтонски споразум, као једини извор законитих овлашћења високог представника, не може се разумно тумачити као да високом представнику даје такву диктаторску моћ. Савјет за спровођење мира (ПИЦ), *ad hoc* група земаља без законског овлашћења, нема никакво овлашћење да високом представнику даје додатна овлашћења, нити је то икада и могао да чини. Додатна овлашћења, осим по основу мандата који црпи из Дејтонског споразума, високом представнику никада није дао ни Савјет безбједности Уједињених нација.

26. Примјена бонских овлашћења је незаконита, слаби поштовање грађанских институција и владавину права, сије сјеме раздора и највећи је узрок дисфункције која данас превладава на нивоу БиХ.

II. Дестабилизујуће пријетње по Дејтон из саме БиХ

A. СДА никада није прихватила Дејтон.

27. За разлику од Републике Српске, која безрезервно прихвата Дејтонски споразум и само тражи да се Устав БиХ спроводи онако како је написан, доминанта бошњачка странка СДА никада није прихватила дејтонски компромис.

28. Одбијање СДА да прихвати Дејтон доказано је много пута, између осталог и декларацијом од 14. септембра 2019. године у којој отворено позива на потпуно укидање дејтонске структуре. Позив СДА за „регионализираном” државом са „под именом

⁴ *Matthew Parrish, A Free City in the Balkans* 153 (2010).

Република Босна и Херцеговина да три нивоа власти: државни, регионални и локални”, наравно, није ништа друго него позив на укидање Републике Српске и ФБиХ - које су круцијални елемент уставног оквира која спречава доминацију једне етничке групе у БиХ - као и кантона у Федерацији, који су есенцијални у обезбјеђивању гласа Хрвата у управи.

29. „Република Босна и Херцеговина” био је унитарни режим под доминацијом Бошњака која је, као и Република Српска, била страна споразума који чине Дејтонски споразум, укључујући и Устав БиХ. Устав БиХ ставио је ван снаге Устав Републике Босне и Херцеговине и јасно рекао да се земља зове „Босна и Херцеговина”. Позив СДА на оживљавање „Републике Босне и Херцеговине”, дакле, јасно говори да ова странка жели да укине Устав БиХ, који је есенцијални елемент Дејтонског споразума.

30. Управо темељ Дејтонског споразума представља равнотежу интереса која је успостављена ради мира у БиХ, коју одражава двоентитетско конфедерално уређење и консоцијативна управа легитимних представника три конститутивна народа и осталих. Важно је не само да Срби и Хрвати буду бирани на различите функције, него спријечити бошњачку већину да их упорно прегласава у институцијама власти БиХ и ФБиХ. Ово је нарочито истакнуто питање када је ријеч о Парламенту и Влади ФБиХ. Бакир Изетбеговић, лидер СДА, често наглашава да се „мањини” (Хрватима) не смије дозволити да блокирају вољу већинских Бошњака. На примјер, у октобру 2020. Изетбеговић се, говорећи о Хрватима у Федералном парламенту, успротивио, како је рекао, „доминацији мањине над већином”.⁵ Изетбеговић оптужује представнике Републике Српске на сличан начин. Ови ставови којима се одбијају уставни механизми заштите других конститутивних народа у потпуности су супротни темељима консоцијативне демократије, противрјече самим принципима договореним у Дејтону, а могући су само због уплитања високог представника и незаконито наметање измјена на ентитетске уставе.

В. Позиви на „грађанску” БиХ у ствари су позиви на доминацију Бошњака у БиХ.

31. Неки кругови који се залажу за укидање уставног поретка БиХ позивају на „грађанску” БиХ без механизма заштите конститутивних народа. Ријеч „грађански” овдје би требало да укаже на превазилажење етничких подјела у БиХ. Међутим, у стварности ова ријеч је параван за бошњачки национализам. Пошто су Бошњаци најбројнији конститутивни народ, а према подацима из посљедњег пописа чине већину становништва БиХ, позив на „грађанску” БиХ представља позива на државу којом владају Бошњаци за Бошњаке.

С. Незаконити и опасни покушаји СДА да укину дејтонске механизме националне заштите

32. СДА ради на подривању механизма заштите конститутивних народа БиХ, а тиме и на искривљавању и деградирању дејтонских принципа. На примјер, један разлог из ког је политика у другом ентитету, ФБиХ, у кризи јесте избор Жељка Комшића на мјесто „хрватског” члана Предсједништва БиХ 2018. године. Комшић, који је изабран готово

⁵ Изетбеговић: *Не пристајемо на уцјене ХДЗ-а*, Vijesti.ba, 8. октобар 2020.

искључиво бошњачким гласовима, номинално је хрватски политичар који се залаже за политички програм СДА и Бошњака, а готово да не ужива никакву подршку међу Хрватима. Бошњачки политичари маргинализовали су хрватске гласаче тако што су подстицали Бошњаке да гласају за Комшића умјесто за кандидата за бошњачко мјесто у Предсједништву. Ова манипулативна тактика дала је Бошњацима два мјеста у Предсједништву, а Хрватима ниједно.

33. На сличан начин, начин на који се чланови Дома народа ФБиХ бирају омогућава да подручја у којима доминирају Бошњаци изабере већину „српских” чланова и најмање једну трећину „хрватских” чланова. У одлуци у предмету *Љубић* из 2016. године, Уставни суд БиХ сматра да су тиме нарушена права Хрвата као конститутивног народа.⁶ Суд сматра:

Уставни суд подсећа да, према општим принципима демократије, право на демократско представљање остварује се легитимним политичким представљањем које мора почивати на *демократском избору оних чији се интереси представљају*. У том смислу, веза између представљаних и политичких представника на свим административним политичким нивоима је оно што представницима заједнице даје легитимитет.⁷

Упркос томе, СДА игнорише Уставни суд и принципе наведене у одлуци у предмету *Љубић* у настојању да Хрвате у ФБиХ лиши гласа и преузме доминацију за себе.

1. СДА покушава да се повуче из јунског споразума са ХДЗ-ом

34. Измјене изборног закона су неопходне да би се спријечило да један народ другом народу бира представника у Предсједништву БиХ, Дому народа БиХ и Федералном дому народа. СДА се, наводно, сложила са тим измјенама у оквиру споразума који је постигла са највећом хрватском странком ХДЗ 17. јуна у Мостару. Према споразуму „О начелима измјена и допуна Изборног закона Босне и Херцеговине”, стране су сагласне да „имплементирају све одлуке Уставног суда БиХ”, укључујући одлуку у предмету *Љубић*.

35. Споразум позива на

измјене и допуне изборног закона БиХ „*како бисе осигурао легитиман избор и политичко представљање конститутивних народа и грађана на свим административно-политичким разинама, у Предсједништву БиХ и Домовима народа, као и осигурало активно и пасивно изборно право сваког грађанина на цијелој територији Босне и Херцеговине*”.⁸

⁶ Уставни суд БиХ, предмет У-23/14.

⁷ Курзив додат.

⁸ Политички споразум о начелима измјена и допуна Изборног закона Босне и Херцеговине, 17. јуни 2020. (курзив додат)

36. Међутим, након потписивања мостарског споразума, СДА се повлачи из његове примјене и поставља нове услове. Бакир Изетбеговић, лидер СДА, сада тражи да се локални избори одрже, а нова влада формира у ФБиХ прије почетка активности на новом изборном закону, упркос мостарском споразуму у ком се каже да активности треба да буду започете у року од 30 дана без икаквих других услова.

37. СДА такође оспорава захтјев из мостарског споразума да изборни закон буде промијењен да се обезбиједи „леgitимно политичко представљање конститутивних народа”. У недавним изјавама. Изетбеговић погрешно тумачи мостарски споразум, одбија усаглашена начела и јасно ставља до знања да СДА нема намјеру да спроведе одлуку у предмету *Љубић* нити на други начин испоштује права Хрвата у ФБиХ.⁹

2. СДА пријети да ће преузети контролу над хрватским представницима на другим нивоима власти.

38. Не само да одузимање гласачког права Хрвата у Предсједништву БиХ није ријешено, него СДА сада пријети да ће ту праксу проширити на остале нивое власти и у ФБиХ и у БиХ у цјелини. У септембру је лидер СДА Бакир Изетбеговић изричито запријетио да ће „разбити све механизме” уведене Дејтоном којима се штите конститутивни народи и од БиХ „направити нормалну државу”.¹⁰ СДА упорно одбија да прихвати да БиХ није Дејтонски споразум учинио јединственим политичким субјектом, него је Дејтонски споразум само уважио јединственост њене историје и увео механизме заштите на основу уважавања легитимних права конститутивних народа БиХ да би се избјегла управо хегемонија коју СДА тражи.

39. Највећим дијелом зато високи представник и међународна заједница пречесто одбијали да бране важне принципе који леже у основи Дејтонског споразума, бошњачки политичари су чак прилично дрско изражавају своју намјеру и стратегију да наруше деликатну равнотежу интереса који је постављена у Дејтону. У мишљењу објављеном на порталу *Фактор.ба*, који се сматра незваничним гласилом СДА, бошњачки политичар Реуф Бајровић каже:

Дакле, користити сваку шансу за наметање воље демократске и демографске већине у виду преузимања кључних институција, ВСТВ, Дом народа ФБиХ, Влада ФБиХ и остале институције на нивоу БиХ се морају преузети након избора 2022. избацавањем ХДЗ-а из власти за сва времена. Тиме би се створиле претпоставке за дугорочан процес гушења аутономије РС-а економско-демографским средствима.

⁹ Изетбеговић је изјавио: „Легитимно представљање грађана је аксиом демократије. Човић га своди на етничку групу. Потписали смо да ће сви имати право да се кандидују засве позиције. То је потписао Човић”. *Bosniak leader: SDA will do everything to break up Covic and Dodik's cooperation*, N1, 9. септембар 2020.

¹⁰ *Id.*

3. Бошњаци настоје да преузму контролу над Домом народа ФБиХ или сузе његова овлашћења.

40. Умјесто да спроведе одлуку Уставног суда БиХ у предмету *Љубић* и обезбиједи легитимно представљање сваког конститутивног народа, сарајевски политички естаблишмент жели да интензивира праксу у којој Бошњаци бирају „хрватске“ представнике. На сљедећим општим изборима, бошњачке странке желе да изаберу 6 од 17 хрватских чланова Дома народа ФБиХ. То би бошњачким странкама омогућило да изаберу два од пет хрватских чланова Дома народа БиХ. На тај начин, Хрвати би били маргинализовани и на нивоу ФБиХ и на нивоу БиХ.

41. Упоредо с тим, бошњачке странке покушавају да неутрализују Представнички дом ФБиХ као центар моћи уколико евентуално буду присиљени да спроведу одлуку у предмету *Љубић* којом би се обезбиједили легитимни представници сваког конститутивног народа. Уколико се њихова намјера оствари, бошњачке странке желе да смање надлежности Дома народа ФБиХ и помјере моћ ка Представничком дому ФБиХ и тиме подрију могућност Хрвата да имају ријеч у управљању ФБиХ.

Д. Нелегитимно преузимање и злоупотреба Централне изборне комисије од стране СДА

42. Не задовољавајући се тиме да манипулише само гласањем у БиХ, СДА кује завјеру да узурпира и изманипулише сам механизам изборних процеса у БиХ. У марту 2020. године, СДА је незаконито преузела контролу над Централном изборном комисијом и све од тада је злоупотребљава у политичке сврхе. Представнички дом БиХ, на челу са СДА и Комшићевом ДФ, смијенио је два од седам чланова Централне изборне комисије БиХ (ЦИК) и на њихово мјесто довео своје кандидате, а истовремено поново именована два члана из редова у СДА. Умјесто стручњака за изборно право, два именована српска члана именовале су политичке личности из опозиционих странака из Републике Српске. Овим незаконитим потезом прекршена су пословничка правила за избор чланова ЦИК-а, зато што законом утврђен поступак јавног конкурса за избор чланова никада није спроведен.

43. Предсједница комисије за избор и именовање чланова ЦИК-а Борјана Кришто упозорила је да нелегитимна именовања не воде владавини права.¹¹ Хрватски национални сабор (ХНС), кровна организација већинских хрватских странака и групација, с правом је маневре СДА назвала неуставним и незаконитим и „грубим уништењем функционисања правне државе у БиХ“, чиме СДА ствара „нову кризу и расцјепе између легитимних представника конститутивних народа у БиХ“. СДА, пише ХНС, „грубо крши договоре и покушај стабилизације прилика у Босни и Херцеговини. Једностраним потезима СДА руши темеље и будућност Босне и Херцеговине. Показује како не држи до партнерства и не жели напредак овој земљи . . . Босну и Херцеговину желе да имају само за себе и Бошњаке“.

44. Потези СДА са циљем задобијања контроле над ЦИК-ом изазвало је осуде не само од стране највећих српских и хрватских странака, него чак и водеће бошњачке странке, СББ. Предсједник СББ-а и бивши министар безбједности Фахрудин Радончић рекао је сљедеће:

¹¹ Кришто: Незаконит избор чланова ЦИК-а не води владавини права, ВНРТ, 16. јули 2020.

„Док ми трошимо своје здравље и посљедњи атом снаге да помогнемо грађанима у мигрантској кризи, корона пандемији и на другим пољима, они већ планирају како да поново компромитирају изборни процес и извргну вољу грађана”. Такође каже да ако тешке манипулације СДА опстану, предстојећи избори немају никаквог смисла.

45. Од када је преузела контролу над ЦИК-ом, СДА злоупотребљава комисију у политичке сврхе. ЦИК је у мају помјерила локалне изборе у БиХ са 4. октобра на 15. новембар. Тиме су прекршене јасне одредбе Изборног закона, који ЦИК-у даје могућност да одгоди изборе на одређеном бирачком мјесту или изборној јединици за највише 30 дана.¹²

46. Најеклатантнији примјер манипулација ЦИК-а је одлука, донесена у октобру, да се странци Уједињена Српска забрани учешће на новембарским изборима, у којој се као разлог наводи наводно шовинистички промотивни видео ове странке. Одлуку је касније поништио Суд БиХ, који је истакао да с обзиром да је до наводног кршења дошло прије почетка изборне кампање, ЦИК није имао овлашћење да утврђује да је видео супротан Изборног закону.¹³ Дисквалификација ривала је кључан начин на који ауторитарни режими спроводе изборни инжињеринг. Пријатељи демократске БиХ треба да осуде ову дрску злоупотребу ЦИК-а.

47. С обзиром на огромне напоре и средства која је међународна заједница уложила у потписивање Дејтонског споразума прије 25 година, необјашњиво је да се сада не улаже већи труд у поштовање дејтонских принципа и спречавање њиховог извржавања, деградације и директног одбацивања незаконитом тактиком СДА, чак и када је та тактика у толикој мјери незаконита и нечувена да подрива и саму одрживост земље.

III. Лидери у БиХ треба да промовишу регионалну сарадњу.

48. Важно је да се лидери у БиХ залажу за унапређење односа у региону и избјегавају непотребно неразумијевање. Република Српска и њени лидери раде на унапређењу сарадње са сусједним земљама БиХ, али СДА и многи други елементи сарајевског политичког естаблишмента раде управо супротно.

49. Република Српска, наравно, жели да има добре односе са Србијом, али Србија и њени лидери пружили су руку и другим земљама у региону у настојањима да се унаприједи односи и његује сарадња. Српски члан Предсједништва БиХ, Милорад Додик, недавно је на Предсједништву БиХ изнио иницијативу о придруживању мини Шенгену, пројекту којим би се укинуле препреке на западном Балкану, ком су до сада пришли Албанија, Србија и Сјеверна Македонија.¹⁴ Република Српска се нада да ће БиХ придружити мини Шенгену и другим настојањима да се учврсте везе са сусједним државама.

¹² Изборни закон БиХ, чл. 14.2(4).

¹³ *Bosnian Court says United Srpska can take part in election, watchdog was wrong*, N1, 15. октобар 2020.

¹⁴ *Dodik requests Presidency session to discuss Bosnia joining 'Mini Schengen'*, N1, 9. септембар 2020.

50. Република Српска такође је подржала договор о нормализацији економских односа између Београда и Приштине постигнут посредовањем САД-а.

51. Додик је 16. септембра у својству српског представника посјетио Загреб и састао се са хрватским предсједником Зораном Милановићем и премијером Андрејем Пленковићем. Ова посјета је значајан симбол остављања старих анимозитета између Срба и Хрвата по страни и окретања будућности пријатељских односа и сарадње. Према саопштењу Милановићевог кабинета, Додик и Милановић разговарали су о европским интеграцијама БиХ, спровођењу Дејтонског споразума и позицији три конститутивна народа у БиХ.¹⁵ Додик и Пленковић постигли су договор о изградњи витално важног моста преко ријеке Саве на граници Хрватске и БиХ и разговарали о регионалним питањима, ако што су миграције и екологија.¹⁶ Додик се захвалио Хрватској на подршци европском путу БиХ.¹⁷

52. Милановићев кабинет издао је снажно саопштење у ком подржава Дејтонски споразум и каже: „Хрватска не може остати пасивна и неће подржати иницијативе у смјеру једностране ревизије Дејтонског споразума које би угрозиле мир и стабилности у БиХ и југоисточној Еуроопи”.¹⁸ БиХ може доста тога да научи од Хрватске у погледу европских интеграција, нарочито зато што је Хрватска међу посљедњим земљама које су приступиле ЕУ. Уз то, помирење Срба и Хрвата је важно за будућу стабилност и напредак региона, што је битно свим етничким групама.

53. Нажалост, већина елемената сарајевског политичког естаблишмента реаговала је на овај састанак бијесно, као да помирење Срба и Хрвата нужно представља пријетњу Бошњацима. СДА је изричито осудила састанак рекавши да би то могло додатно дестабилизovati ситуацију у БиХ.¹⁹ Номинално „хрватски” члан Предсједништва БиХ Жељко Комшић изнио је невјероватну и увредљиву теорију завјере о разговорима, рекавши да „се никада неће остварити оно што су Милошевић и Туђман у Карађорђевој замислили”,²⁰ алудирајући на наводно тајни план из времена рата да се БиХ подијели између Србије и Хрватске.

54. СДА и њени савезници морају прихватити да добри односи између Срба и Хрвата нису пријетња Бошњацима - да национално помирење није игра нулте суме. Састанке као што су Додикови разговори у Загребу треба подржати зато што подстичу национално помирење, јачају регионалну сарадњу и помажу БиХ да изнесе ригорозне захтјеве европских интеграција. И заиста, тешко је схватити на који начин руководство СДА

¹⁵ *Croatian President: We can not support one-sided revision of Dayton Agreement*, N1, 16. септембар 2020.

¹⁶ *President: Croatia will not support unilateral revision of Dayton Agreement*, HRT, 16. септембар 2020.

¹⁷ *Id.*

¹⁸ *Danijel Kovacevic, Croatian Leaders Criticised for Inviting Dodik to Zagreb*, Balkan Insight, 17. септембар 2020.

¹⁹ *Bosnia's strongest Bosniak party condemns Dodik's visit to official Zagreb*, N1, 16. септембар 2020.

²⁰ *Komsic: Dodik to tell Zagreb that RS and Serbia will be one*, N1, 16. септембар 2020.

замишља да БиХ уопште може успјети и напредовати, или успјешно напредовати у раду на европским интеграцијама, ако се дијалог између сусједних држава осуђују и забрањују.

55. Бошњачки политички естаблишмент показао је сличан анимозитет и према Србији. Након што је суд у Београду осудио једног Бошњака за ратне злочине и злостављање српских заробљеника 1992. године, министар иностраних послова БиХ Бисера Турковић - члан СДА - послала је Србији протестну ноту и позвала амбасадора БиХ у Србији на консултације. Како је објашњено у прилогу уз овај извјештај под насловом Министар иностраних послова СДА, Турковићева не представља БиХ, него своју политичку странку.²¹

22

56. У августу је СДА издала саопштење у ком оптужује Александра Вучића, председника Србије за „агресију против Босне и Херцеговина са циљем угрожавања њене цјеловитости”,²³ упркос Вучићевој досљедној подршци територијалном интегритету БиХ према Дејтонском споразуму. Реагујући на саопштење СДА, Вучић је рекао: „На силу покушавају да направе непријатеља од пријатеља, што је велика грешка њихова, то раде већ дуго времена, не од јуче. Ја им нећу бити непријатељ шта год да радили и како год се понашали и увек ћу радити на најбољим могућим односима са Бошњацима”.²⁴

57. Бошњачки политички естаблишмент реаговао је љутитим увредама на резултате црногорски парламентарних избора одржаних 30. септембра, у којима је побједу однијела коалиција која се супротставља црногорском председнику Милу Ђукановићу. У мишљењу за *Фактор.ба*, Бајровић себи својствено демонизује побједнике црногорских избора и резултате назива „највећом геополитичком катастрофом за БиХ у овом вијеку”, и тврди да прелазак власти на „про-четничку власт” значи да је БиХ сада окружена са „три непријатељски настројене државе”.

58. Коначно, недавно одржани састанак председника Вучића, Драгана Човића и Милорада Додика у Београду изазвао је додатне анимозне изјаве бошњачког политичког естаблишмента у којима се имплицира да било који добри односи између српских и хрватских политичких личности у региону морају бити нападани као да представљају пријетњу Бошњацима.

59. У ствари, српски и хрватски лидери - било у БиХ, Хрватској или Србији - континуирано и досљедно наглашавају своју одређеност за Дејтонски споразум као најбољу формулу за одржавање политичке стабилности у БиХ и региону. Најозбиљнија пријетња по стабилност у БиХ и региону нису пријатељски односи Срба и Хрвата, него

²¹ На сличан начин, како износимо у Прилогу 2. под насловом *Директор обавјештајне службе СДА*, директор Обавјештајно-безбједносне агенције БиХ Осман Мехмедагић служи интересима СДА, а не БиХ.

²² Admir Muslimovic, *Sarajevo Slams Belgrade for Convicting Bosnian of War Crimes*, Balkan Transitional Justice, 8. јули 2020.

²³ *Vucic: Bosniak political leadership is trying to turn a friend into an enemy*, N1, 22. август 2020.

²⁴ *Id.*

одбијање СДА да прихвати дејтонске принципе којима се штити равнотежа права свих конститутивних народа у БиХ.

IV. Република Српска је определијелена за пут БиХ у Европску унију

60. Република Српска је определијелена не само за поштовање, придржавање и спровођење Дејтонског споразума, него и интеграцији БиХ у Европску унију. Република Српска ова два циља види не само као компатибилна, него се међусобно надопуњују.

61. Током 2020, Република Српска интензивно је радила на остварењу тежње БиХ ка чланству у ЕУ. У Влади Републике Српске и на нивоу БиХ, званичници Републике Српске настављају да раде конструктивно и сарађују на реформама неопходним за напредовање БиХ на путу ка статусу кандидата за чланство у ЕУ и, у коначном, ка чланству. Међутим, напредак и даље коче повреде суверенитета БиХ у облику незаконитих интервенција високог представника и даље присуство страних судија у Уставном суду БиХ.

A. Напредак Републике Српске на питањима европских интеграција

62. Република Српска је већ остварила знатан напредак на испуњавању већег броја циљева које Европска комисија истиче у својим извјештајима. Опређијеленост Републике Српске за европске интеграције доказана је небројено пута, а своју одлучност исказиваће и убудуће на свим нивоима, дјелујући уз конструктивну помоћ Европске уније и доприносила кретању БиХ на путу ка чланству у Европској унији. Процес европских интеграција мора се одвијати у складу са правилима механизма координације, уз пуно поштовање уставне позиције и надлежности ентитета.

63. Република Српска континуирано усклађује своје законске прописе за правним тековинама ЕУ од 2007. до данас, кроз поступак усклађивања и процјене усклађености са европским законодавством прошао је укупно 3.556 пропис Републике Српске (нацрти и приједлози закона и подзаконских аката). Поред ових нормативних аката, од 2012. године до данас, кроз овај процес прошло је 221 нацрта или приједлога стратегија и других општинских аката.

64. Република Српска спроводи реформе усмјерених ка остваривању напретка на европским интеграцијама и генерално на унапређењу управе, пословне климе и животног стандарда грађана. Република Српска наставила је да се залаже за те реформе чак и током пандемије COVID 19 . На примјер, у јуну је Народна скупштина Републике Српске усвојила нови закон о електричној енергији којом је преузет Трећи енергетски пакет ЕУ и либерализовано тржиште електричне енергије.²⁵ У истом мјесецу, Влада Републике Српске усвојила је Стратешки оквир реформе јавне управе у БиХ.²⁶ Према мишљењу специјалног представника ЕУ Јохана Сатлера, „Стратешки оквир је неопходан корак ка ефикаснијој

²⁵ *Republic of Srpska adopts new law on electricity in line with EU's Third Energy Package*, Balkan Green Energy News, 1. јули 2020.

²⁶ Johann Sattler, *Our Partners Are the People*, EU Ambassador's Blog, 2 Sep. 2020.

јавној управи у БиХ, која је способна да ради у корист грађана у складу са стандардима ЕУ”.²⁷

65. Република Српска усвојила је далекосежне реформе са циљем унапређења пословне климе и генерално промовисања економског развоја. Независна лондонска новинска организација Европа у настајању похвалила је ова настојања у чланку из јула 2020. године, у ком каже: „Република Српска је предузела кораке ка привлачењу више инвестиција и постала пожељније мјесто пословања”.²⁸

66. Република Српска увела је једношалтерски систем за регистрацију предузећа, чиме је олакшала оснивање предузећа и њихово пословање. Како је препознато и у Аналитичком мишљењу Европске комисије из 2019. године, Република Српска је једина увела једношалтерски систем у БиХ. У Иницијативи за европску стабилност, препоручено је да, ради поједностављивања регистрације предузећа, „Федерација треба само да прекопира реформе усвојене у Републици Српској”.^{29 30}

67. Република Српска реализовала је и бројне друге економске реформе, као што су прва „гиљотина“ прописа у региону (процес у ком се укидају непотребни и компликовани прописи), оцјена утицаја прописа, нови привредни судови, реформа земљишно-књижних уреда и грађевинске дозволе.

68. Република Српска оснажила је и владавину права. У новембру 2019. године, Влада Републике Српске упутила је закон који штити право на суђење у разумном року у парламентарну процедуру. Законом ће се убрзати судски поступак и увести финансијска накнада за повреду овог права.³¹

В. Напредак на европским интеграцијама на нивоу БиХ

69. Упркос многим питањима на којима је руководство БиХ подијељено, у цијелој БиХ постоји консензус о неопходности реформе ради напредовања на путу ка чланству у ЕУ. У Мишљењу Европске комисије из 2019. године о захтјеву БиХ за чланство у ЕУ, утврђено је 14 кључних приоритета да би БиХ добила препоруку за отварање приступних преговора. Лидери у БиХ раде на остваривању свих 14 приоритета у најкраћем могућем року.

70. Дана 28. априла, Предсједништво БиХ усвојило је закључак у ком се наводи да ће „са циљем убрзања процеса приступања Босне и Херцеговине Европској унији,

²⁷ *Id.*

²⁸ Nikola Đorđević, *FDI in Bosnia's Republika Srpska is increasing, but there's plenty of room for more*, Emerging Europe, 16. јули 2020.

²⁹ *Bosnia as Wunderkind of Doing Business, Outline of 14 steps to take*, European Stability Initiative, 19. март 2015, стр. 13.

³⁰ Аналитички извјештај уз Мишљење Европске комисије о захтјеву БиХ за чланство у Европској унији, 29. мај 2019. („Аналитички извјештај стручњака Европске комисије”), стр. 97.

³¹ *Draft bill on protection of right to trial within reasonable time*, SRNA, 14. новембар 2019.

Предсједништво иницирати и водити реформу ради остваривања потребног степена усклађености са критеријима за чланство на темељу реализације 14 кључних приоритета из Мишљења Европске комисије”.³² У Закључку потврђује чланство у ЕУ „као стратешки спољнополитички циљ и приоритет Босне и Херцеговине”, и покреће се „процес реализације 14 кључних приоритета”.

71. Амбасадор Сатлер написао је да се Предсједништво БиХ „формално обавезало на спровођење реформи неопходних за испуњавање 14 кључних приоритета” и „утврдило инклузиван процес са циљем убрзавања напретка БиХ на путу интеграција”.³³ Дана 6. маја, амбасадор Сатлер написао је сљедеће: „Искуства из прве руке током протекла два мјесеца показују да политички лидери могу да дјелују брзо и конструктивно и испуне своје обавезе у корист свих грађана”.³⁴

72. Након дугогодишњег застоја који је спречавао одржавање локалних избора у Мостару од 2008. године, највеће хрватске и бошњачке странке су у јуну постигле договор о начину управљања градом и отвориле пут ка изборима који се одржавају ове године.³⁵ Парламентарна скупштина БиХ у јулу је усвојила измјене и допуне изборног закона, чиме је омогућено одржавање избора у Мостару. Амбасадор Сатлер каже: „Ово је есенцијалан корак ка приоритету број 1. на листи приоритета из Мишљења који се односи на слободне и демократске изборе”.³⁶

73. У јулу су посланици у Парламентарној скупштини БиХ окончали петогодишњи застој и усагласили пословник парламентарног одбора ЕУ - БиХ за стабилизацију и придруживање, чиме је испуњен један од 14 приоритета из Мишљења ЕК за 2019. годину.³⁷ У изјави која је постављена на интернет презентацији Делегације ЕУ у БиХ, ЕУ позива на усвајање правилника као „битан корак ка напредовању земље на европским интеграцијама” и каже да „показује да политички лидери и институције БиХ могу да дођу до компромиса и ријеше тешка питања”.³⁸

74. У јулу је ЕУ скинула БиХ са листе високоризичних земаља са slabим режимом борбе против финансирања тероризма.³⁹ ЕУ је признала напредак БиХ новијег датума и закључила

³² *Одржана 11. редовна сједница Предсједништва БиХ*, Предсједништво БиХ, 28. април 2020.

³³ Johann Sattler, *Our Partners Are the People*, EU Ambassador's Blog, 2. септембар 2020.

³⁴ Johann Sattler, *A Fresh Start – Unity over Division*, EU Ambassador's Blog, 6. мај 2020.

³⁵ *Bosnia's rival ethnic parties seal a deal on Mostar after a decade*, Reuters, 17. јуни 2020.

³⁶ Johann Sattler, *Our Partners Are the People*, EU Ambassador's Blog, 2 Sep. 2020.

³⁷ *Bosnia makes an important step on EU integration path*, N1, 22. јули 2020.

³⁸ Изјава ЕУ о усвајању Правилника Парламентарног одбора за стабилизацију и придруживање, 22. јули 2020.

³⁹ EU removes Bosnia from list of high-risk countries for financing terrorism, N1 9. јули 2020.

да БиХ нема „стратешке мањкавости” у свом режиму борбе против прања новца и финансирања тероризма.⁴⁰

75. У мјесецу септембру, Савјет министара БиХ, након дугогодишњег кашњења, усвојио је ревидирану стратегију за процесуирање ратних злочина, која треба да убрза рад на великом броју незавршених предмета.⁴¹ ЕК је позвала БиХ да усвоји ову стратегију у свом мишљењу из 2019. године. Њено усвајање је каснило због континуиране блокаде од стране чланова Савјета министара из редова СДА.

76. Један од кључних приоритета реформи у БиХ који је утврдила Европска комисија било је спровођење одлуке Европског суда за људска права у предмету *Сејдић - Финци*.⁴² Република Српска слаже се да БиХ мора обезбиједити равноправност и забрану дискриминације свих грађана, између осталог и путем спровођења одлуке у предмету Сејдић-Финци и сличних предмета. Република Српска залаже се за једноставно рјешење за чланове Предсједништва БиХ и Дома народа из Републике Српске: укидање националног предзнака. Што се тиче носилаца функција који представљају ФБиХ, Република Српска већ годинама јасно ставља до знања да ће прихватити свако рјешење које хрватске и бошњачке странке усагласе, а које ниједан од три конститутивна народа не лишава права гласа. Република Српска и даље се нада да ће Европска унија подстаћи хрватске и бошњачке странке у БиХ да дођу до таквог рјешења.

С. Препреке на путу БиХ у ЕУ

77. Упркос недавно оствареном напретку БиХ ка чланству у ЕУ, на том путу и даље постоје препреке које треба хитно ријешити уз помоћ међународне заједнице. Све док БиХ има страног надзорника - високог представника - и уставни суд са три мјеста резервисана за странце, остаће протекторат, а не држава пуног суверенитета која је квалификована за чланство у ЕУ.

1. Високи представник

78. Дугогодишње присуство међународног високог представника, који незаконито присваја диктаторска овлашћења, и његово наметање рђаво замишљених и неуставних закона без икаквог демократског процеса и даље су највеће препреке на путу европских интеграција БиХ.

79. Као што је Европска унија констатовала, даљи рад Канцеларије високог представника (ОХР) са самопрокламованим „бонским овлашћењима” омета напредак БиХ на путу европских интеграција. У погледу ОХР-а, у Мишљењу Европске комисије из 2019.

⁴⁰ *Id.*

⁴¹ Nermina Kuloglija and Haris Rovcanin, *Bosnia Adopts Long-Delayed National War Crimes Strategy, Balkan Transitional Justice*, 24. септембар 2020.

⁴² Мишљење Комисије о захтјеву Босне и Херцеговине за чланство у Европској унији, 29. мај 2019 („Мишљење Комисије”), стр. 15.

године каже се сљедеће: „Тако интензиван међународни надзор је, у начелу, неспојив са суверенитетом Босне и Херцеговине, па стога и са чланством у ЕУ”.⁴³ У Аналитичком извјештају уз Мишљење Комисије ово питање се детаљније разрађује и објашњава:

У свом мишљењу о уставним приликама у Босни и Херцеговини и овлашћењима високог представника из 2005. године, Европска комисија за демократију путем закона Савјета Европе (Венецијанска комисија), иако уважава да је примјена бонских овлашћења била корисна у поратној Босни и Херцеговини, констатује да је „такав аранжман фундаментално неспојив са демократским карактером државе и суверенитета” Босне и Херцеговине, нарочито зато што се ова овлашћења користе без дужног процеса и судске контроле.

У Аналитичком извјештају закључује се да „извршна овлашћења” ОХР-а морају бити „постепено угашена”.⁴⁴

80. Као што је објашњено у дијелу I, високи представник нема овлашћење да одлукама доноси законе, кажњава или на било који други начин доноси одлуке које су обавезујуће за грађане БиХ. Високи представник разорно дјелује на политику БиХ, што умногоме отежава реформе неопходне за европске интеграције. Међународна кризна група констатовала је, још прије више од деценије, да „даље постојање ОХР-а неће покренути грађане у правцу реформи, него може унијети раздор у мјери која је довољна да реформу учини недостижном”.⁴⁵

2. Стране судије у Уставном суду БиХ

81. Друга битна препрека која стоји између БиХ и европских интеграција је дугогодишње присуство страних судија у Уставном суду БиХ. Устав БиХ садржи необичну одредбу - као привремену мјеру у периоду од пет година - којом се три од девет судијских мјеста у Уставном суду БиХ резервишу за странце.

82. У Мишљењу се, међу 14 „кључних приоритета” за БиХ, с правом налази и „рјешавање питања међународних судија у Уставном суду БиХ”.⁴⁶ Република Српска цијени уважавање ЕК да су стране судије у Уставном суду БиХ неспојиве са европским интеграцијама.

83. Присуство страних судија у Уставном суду БиХ неспојиво је са суверенитетом БиХ и демократијом. Републици Српској није познато да иједна суверена земља у свијету има мјеста у свом уставном суду резервисана за стране судије, а камоли судије које је именовао

⁴³ *Id.* стр. 7.

⁴⁴ Аналитички извјештај стручњака Европске комисије, стр. 13.

⁴⁵ International Crisis Group, *Bosnia's Dual Crisis*, 12. новембар 2009, стр. 16.

⁴⁶ Мишљење Комисије о захтјеву Босне и Херцеговине за чланство у Европској унији, 29. мај 2019.

страни суд без пристанка дате земље као услова. Како примјећује професор Роберт Хајден (Robert Hayden), улога страних судија у Уставном суду подрива суверенитет Босне и Херцеговине пошто надлежност за доношење одлука да људима који не могу, према уставу, имати држављанство земље".⁴⁷

84. У свом чланку о Суду БиХ из 2016. године, Стефан Грацијадеи са Универзитета у Антверпу пише:

Још у већој мјери је са националним суверенитетом неспојива идеја да међународне судије могу да сједе у националним судовима највише инстанце. „Због доктрине државног суверенитета, звучи незамисливо да страни држављанин треба да сједи у врховном суду или уставном суду друге земље”. Ово је нарочито тачно зато што се ови судови налазе на међи између политике и права: имају моћ да сагледавају законе, који почивају на вољи народа, у односу на национални устав.⁴⁸

85. Присуство страних судија у Уставном суду БиХ неспојиво је са демократијом БиХ. Као што је запазио панел међународних експерата на Кипру, „препуштање коначне одлуке у случају застоја страним држављанима у тако кључном органу као што је врховни суд и други потпуно је супротно начелу демократије”.⁴⁹

86. Стране судије у Уставном суду БиХ подривају и његов легитимитет као највећу вриједност сваког суда надлежног за судску ревизију. Без таквог легитимитета, јавност неће прихватити судске одлуке којима се поништавају закони које су донијеле демократски изабране институције. Уставни суд БиХ имаће дефицит легитимитета све док се у његовом саставу налазе судије које - поред тога што немају демократски легитимитет - нису чак ни држављани БиХ нити говоре језике БиХ.

87. У анализи страних судија у Уставном суду БиХ, Др Александар Шварц са Универзитета у Хонг Конгу закључује: „Чини се да су стране судије допринијеле кризи ауторитета Суда”.⁵⁰

⁴⁷ Robert M. Hayden, *Blueprints for a House Divided: The Constitutional Logic of the Yugoslav Conflicts* (1999) 131.

⁴⁸ Stefan Graziadei, *Six models for Reforming the Selection of Judges to the BiH Constitutional Court*, Centre for Southeast European Studies, Working Paper No. 14 (јануар 2016) стр. 4 (цитат: Joseph Marko, 'Foreign Judges: A European Perspective', in *Hong Kong's Court of Final Appeal: The Development of the Law in China's Hong Kong*, ed. by Simon Young and Yash Ghai (New York: CUP, 2014), стр. 637-65 (стр. 637)). (фусноте изсостављене).

⁴⁹ International Expert Panel Convened by the Committee for a European Solution in Cyprus, *A principled basis for a just and lasting Cyprus settlement in the light of International and European Law*, 2005 (цитирано у Graziadei, стр. 4).

⁵⁰ Alex Schwartz, *International Judges on Constitutional Courts: Cautionary Evidence from Post-Conflict Bosnia*, 44 *Law & Social Inquiry* 1, 26 (фебруар 2019).

88. У анализи страних судија из 2019. године, професор Розалинда Диксон са Универзитета Нови Јужни Велс у Сиднеју и професор Вики Џексон са Правног факултета Харвард примјећују:

Судије које одлучују о спорним уставним питањима према поступцима других институција власти неријетко наилазе на оспоравање свог „демократског“ легитимитета . . . Овај проблем још је израженији када судску функцију врши страни судија”. . . . И одлука о мјестима за стране судије и избор (или начин избора) тих судија могу да претпоставе бојазни у погледу демократског легитимитета”.⁵¹

Стране судије у Уставном суду БиХ нарочито носе такву бојазан не само зато што су странци, него и зато што су изабрани без сагласности институција БиХ.

89. Грацијадеи истиче да стране судије „нису студирале домаће право, често не познају језик земље, а као држављани друге земље неспремни су да поштују врховни закон земље са којом их не веже спона држављанства”.⁵²

90. На том фону, професори Диксон и Џексон сматрају да стране судије „немају довољно знање о локалном контексту за адекватно обављање уставне функције”.⁵³ Те судије, пишу професори, „често ограничено познају локалну историју, друштвено-политичке вриједности и ставове, и оне домаће друштвене, економске и политичке услове који могу да утичу на спровођење судске одлуке”.⁵⁴ Поред тога, како истиче професор Тим Поттије, присуство страних судија у највишем суду једне земље спречава дато друштво да има власништво над уставом и системом.⁵⁵

91. У студији Уставног суда из 2016. године, сарајевски Центар за друштвена истраживања Аналитика о одредби о страним судијама каже: „Иако се слажу да је та одредба испрва имала своје оправдање, већина наших саговорника данас сматра да је та значајка непотребна већ готово двадесет година, а један стручњак за устав примјећује да је хибридизација Уставног суда БиХ „понижавајућа”, док је први предсједник Суда из постдејтонског периода у њој видио „елементе протектората”.⁵⁶

⁵¹ Rosalind Dixon and Vicki Jackson, *Hybrid Constitutional Courts: Foreign Judges on National Constitutional Courts*, 57 Colum. J. Transnat'l L. 283, 317 (2019).

⁵² Graziadei под 5 (фусноте изостављене).

⁵³ Dixon and Jackson, стр. 317.

⁵⁴ *Id.*

⁵⁵ Види Tim Potier, *Making an Even Number Odd: Deadlock-Avoiding in a Reunified Cyprus Supreme Court*, Journal on ethnopolitics and minority issues in Europe, Vol. 7(2008), стр. 4

⁵⁶ Недим Куленовић, [Суд као креатор политика?: Улога и ефекти Уставног суда БиХ у демократској транзицији и консолидацији](http://www.analitika.ba/sites/default/files/publikacije/ustavni_sud_bih_web_2_1.pdf), Аналитика Центар за друштвена истраживања (2016) стр. 15. (доступно: http://www.analitika.ba/sites/default/files/publikacije/ustavni_sud_bih_web_2_1.pdf)

92. Уз то, стране судије у Суду показале су да су далеко од незаинтересованих гласова преваге, што је била намјера. У стварности, стране судије ушле су у савез са бошњачким блоком у Суду - и то досљедно у прилог неуставној централизацији БиХ, поданички према високом представнику и потирући права ентитета која имају према Уставу БиХ.

93. Највеће српске и бошњачке странке у БиХ снажно се залажу да стране судије у Уставном суду БиХ буду замијењене држављанима БиХ, те су и предложиле закон у том смислу. Међутим, СДА и друге бошњачке странке одбиле су чак и да размотре тај приједлог, чиме су спријечиле, још једном, да БиХ функционише како је предвиђено Дејтонским споразумом и тако стале на пут напретку БиХ ка чланству у ЕУ.

V. Мигрантска криза

94. БиХ се и даље суочава са кризом којој није ни на који начин допринијела: приливом миграната који траже начин да уђу у западну Европу. Служба за послове са странцима БиХ је још почетком августа регистровала улазак више од 62,000 миграната од 2018. године. Ове године је у БиХ нелегално ушло око 14.000 миграната.⁵⁷ У првих шест мјесеци, полиција Републике Српске регистровала је 69% више миграната него у истом периоду прошле године.^{58 59}

95. Мигрантску кризу изазвала су геополитичка и економска питања која нису дјело БиХ. Суочене са недостатком радне снаге, земље западне Европе отвориле су врата мигрантима, чиме су покренуле огроман талас миграната који настоје да уђу у те земље. Од 2018. године до данас, мигранти користе руту која иде кроз БиХ у настојањима да уђу у ЕУ преко границе са Хрватском. Међутим, Хрватска им је блокирала улазак, тако да је велики број миграната остао у БиХ. Посљедњих година, контрола границе ЕУ поштрена је на граници БиХ са Хрватском, али не и на другим локацијама преко којих мигранти улазе у ЕУ, а затим налазе начин да стигну и до БиХ. На тај начин, многобројни мигранти су остали у БиХ, гдје ни не желе да буду.

96. Прилив миграната у БиХ, земљу која финансијски не може издржати њихов смјештај, довео је до хуманитарне кризе. Иако становништво саосјећа са мигрантима због тешке ситуације у којој се налазе, њихов долазак није изазван поступцима БиХ, а од БиХ се не може очекивати да сама изнесе кризу.

97. Мигрантска криза - и реакција СДА - убрзава пад броја Срба у ФБиХ. Прије рата, на територији ФБиХ живјело је око 540.000 Срба. До пописа 2013. године, тај број је пао на 56.000, а од тада до данас додатно је пао на око 40.000. Овај тренд додатно убрзава пракса СДА да мигрантске кампове поставља углавном у подручјима насељеним Србима, због чега се Срби плаше за своје животе.

⁵⁷ *Bosnian government endorses readmission agreement with Pakistan*, N1, 15. октобар 2020.

⁵⁸ *Лукач: Смањен број кривичних дјела, повећан број миграната*, СРНА, 17. јули 2020.

⁵⁹ *More than 62,000 migrants entered Bosnia since 2018*, official says says, N1, 3. август 2020.

98. Велики број миграната стиже у БиХ из земаља у којима цихадистичке групе имају велики број присталица. Према изјави Селме Цикотића, министра безбједности БиХ, од 11.292 регистрована мигранта у БиХ у првих осам мјесеци 2020. године, око половина је из Авганистана и Пакистана, а већи број долази и из Бангладеша, Марока и Ирака.⁶⁰

99. Дана 24. априла, тадашњи министар безбједности Фахрудин Радончић изјављује да је БиХ међу мигрантима открила двојицу терориста на основу отисака прстију.⁶¹ 2019. године, Служба за послове са странцима БиХ привела је пет Авганистанаца осумњичених за тероризам.⁶² Међутим, сигурно је да ово нису једини цихадисти који су у БиХ ушли са мигрантима. Многи мигранти немају идентификационе документе, те је немогуће провјерити да ли су повезани са тероризмом и другим кривичним дјелима. Мигранти често дају погрешне податке о свом поријеклу да би онемогућили утврђивање свог идентитета и сарадњу са њиховом земљом поријекла.⁶³ Инфилтрација терориста у БиХ нарочито је осјетљиво питање због статуса БиХ као уточишта исламских радикала.

100. Мигрантска криза донијела је у БиХ и нове облике насиља. У септембру су у једном великом сукобу између миграната из Авганистана и Пакистана убијена двојица миграната, а повријеђено 18.⁶⁴ Још један мигрант убијен је у тучи између миграната у августу. Након напада ножем у Бихаћу у мјесецу августу, портпарол полиције Унско-санског кантона изјавио је да су инциденти између миграната постали свакодневни у региону.⁶⁵ У мјесецу јуну, у близини Бањалуке, један мигрант уперео је пиштољ у полицајца. У мају је неколико стотина миграната учествовало у нередима у мигрантском кампу у близини Бихаћа.⁶⁶⁶⁷

101. Пошто интерес миграната није да остану у БиХ, најбоље рјешење за хуманитарну и безбједносну кризу коју је изазвао прилив миграната је повратак у њихове матичне земље. Дана 27. августа, Предсједништво БиХ учинило је неколико битних корака ка ублажавању мигрантске кризе, укључујући и јачање институција и заштиту границе, као и потписивање споразума о реадмисији са земљама поријекла миграната.⁶⁸ Предсједништво је затражило од Савјета министара БиХ да повећа капацитете граничне полиције и из буџетске резерве издвоји 5 милиона КМ за рјешавање мигрантске кризе.

⁶⁰ *Minister: Bosnia records 39 percent drop in influx of migrants this year*, N1, 15. септембар 2020.

⁶¹ *Security Minister: Bosnia uncovered two terrorists among the migrants*, N1, 24. април 2020.

⁶² *Bosnian authorities apprehend five suspected terrorists among migrants*, N1, 19. фебруар 2019.

⁶³ *More than 62,000 migrants entered Bosnia since 2018, official says*, N1, 3. август 2020.

⁶⁴ Даниел Ковачевић, *Two Killed in Clash Between Migrants in Northwest Bosnia*, Balkan Insight, 1. октобар 2020.

⁶⁵ *Bihac police on migrant stabbing: Such conflicts are becoming commonplace*, N1, 5. август 2020.

⁶⁶ *One killed in a migrant clash near Sarajevo*, N1, 1. септембар 2020.

⁶⁷ *Riot in Lipa camp*, SRNA, 13. мај 2020.

⁶⁸ *Dodik: There is no engagement of BiH Armed Forces at the border*, FENA, 27. август 2020.

Министар иностраних послова СДА

Од преузимања функције министра иностраних послова у децембру 2019. године, Бисера Турковић, члан СДА, не заступа БиХ, него своју политичку странку.

Чак и прије именовања, њен ранији рад јасно је говорио да није погодна за функцију министра иностраних послова, нарочито не у земљи са три равноправна конститутивна народа са различитим вјерским традицијама. Турковићева се хвали докторатом из међународних односа са Универзитета Pacific Western; међутим, та установа је раскринкана као фабрика лажних диплома и затворена по налогу суда.

Турковићева је била један од оснивача СДА 1990. године. Исте године, главни оснивач СДА објављује *Исламску декларацију* у којој каже: „Нема мира ни коегзистенције између исламске вјере и неисламских друштвених и политичких институција”.⁶⁹ У Манифесту СДА, који је објављен 1993. године, поставља се визија муслиманске државе и наглашава: „Муслиманска идеологија биће основа за цјелокупан државно-правни поредак будуће муслиманске државе, од државних и националних симбола, преко владајуће националне политике до школског система, друштвених и економских институција и, наравно, муслиманске породице као јединице на којој почива цјелокупна држава”.⁷⁰

Током рата у БиХ, Турковићева је играла кључну улогу у подржавању радикалних исламистичких муџахедина који су се борили у редовима бошњачке војске, а нарочито када је била на мјесту амбасадора у Хрватској. У говору који је одржао у Представничком дому САД-а 2005. године, представник Трент Френкс из Аризоне обрушио се на Стејт департмент зато што је дозволио именовање Турковићеве на мјесто амбасадора БиХ у Сједињеним Америчким Државама, указујући на њену подршку радикалним исламистима.⁷¹ Објаснио је да су, под њеним руковођењем, амбасаду БиХ у Загребу „СДА и њено руководство непрестано користили за издавање босанских путних исправа, виза, статуса хуманитарног радника и логистичку подршку радикалним исламистичким муџахединима који су одлазили у БиХ да тамо војују свој сопствени цихад”.⁷² Уз то, како је навео, „појединци као што је Анвар Шабан, духовни вођа Ал каиде у Босни и рођак Осаме бин Ладена, Абу ал Маданија, који је убијен у борбама у Сарајеву, па чак и Осаме бин Ладен лично, улазили су у Босну преко Загреба”.⁷³

⁶⁹ АЛИЈА ИЗЕТБЕГОВИЋ, ИСЛАМСКА ДЕКЛАРАЦИЈА, стр. 30.

⁷⁰ Аднан Јахић, *Virtuous Muslim State*, превод објавио Центар за мир на Балкану, доступно на: balkanpeace.org/index.php?index=/content/balkans/bosnia/bos01.incl.

⁷¹ Congressional Record, Volume 151, Number 81 стр. H4712, (17. јуни 2005).

⁷² *Id.*

⁷³ *Id.*

Прилог 1. уз Двадесет и четврти извјештај Републике Српске Савјету безбједности Уједињених нација

Године 2015, НАТО је одбио именоване Турковићеве на мјесто амбасадора при НАТО-у зато што није прошла провјере.⁷⁴

Своје блиске везе са исламским радикалима и терористичким групама одржава и данас. У децембру 2019. године, отпутовала је у Катар у посјету Јусуфу ал Карадавију,⁷⁵ духовном вођи Муслиманског братства и предсједнику Уније добра, групе коју су Сједињене Америчке Државе прогласиле „посебно означеном глобалном терористичком организацијом” (СДГТ). Према писању Вашингтон поста, Ал Карадави је „рекао да је убиство 6 милиона Јевреја у нацистичкој Њемачкој „божија казна” за историјске гријехе”, непрестано се залаже за убијање израелских цивила, а убиства америчких војника у Ираку назива „вјерском обавезом”.⁷⁶

Као министар иностраних послова, Турковићева не поштује Устав БиХ настојањима да спољну политику БиХ претвори у приватно власништво СДА. Устав БиХ Предсједништву БиХ изричито даје одговорност за „вођење спољне политике Босне и Херцеговине”.⁷⁷ Да би поштовао Устав, дакле, министар иностраних послова БиХ мора ускладити званичне ставове за које се залаже са ставовима Предсједништва. Нажалост, Турковићева не поштује уставну архитектуру БиХ и заступа ставове СДА, а не ставове Предсједништва.

На примјер, у фебруару 2020. године, Турковићева позива замјеника амбасадоре и отправнике послова из сарајевских амбасада на састанак у Министарство иностраних послова БиХ. Упркос чињеници да је састанак сазвала у својству министра иностраних послова, Турковићева користи ту прилику да тим дипломатама објасни ситуацију у БиХ искључиво из свог угла, тј. угла СДА.

Већ по навици заобилази амбасадоре и друго особље амбасада БиХ који су Срби. Такође је одбила да свјетским лидерима достави одређена писма српског члана Предсједништва БиХ и предсједавајућег Савјета министара.

На почетку кризе COVID-19, покушала је да опструише настојања Републике Српске да обезбједи помоћ пријатељских земаља у Европи за борбу против пандемије. Без овлашћења Предсједништва БиХ, обратила се високом представнику ЕУ Јосепу Борелу и мађарском министру иностраних послове Петеру Сижарту жалећи се да европске државе шаљу помоћ Републици Српској и наводећи да сва помоћ мора ићи на ниво БиХ.⁷⁸ Поред тога што је њено заобилажење институција БиХ непримјерено само по себи, писмо које је упутила једноставно је нетачно. То што ентитети траже - и добијају - помоћ директно од других земаља у потпуности је у складу са Уставом БиХ, а савршено је примјерено да

⁷⁴ *Из Брисела црвено свјетло за Бисеру Турковић*, РТРС, 30. октобар 2015.

⁷⁵ *Бисера Турковић - Будућа министрица вањских послова: Муслиманско братство, кћерке и зетови*, Журнал, 17. децембар 2019.

⁷⁶ Sudarsan Raghavan and Joby Warrick, *How a 91-year-old imam came to symbolize the feud between Qatar and its neighbors*, Washington Post, 27. јуни 2017.

⁷⁷ Устав БиХ, чл. V(3)(а).

⁷⁸ Danijel Kovacevic, *Hungary's Medical Aid Reopens Bosnia's Wounds*, Balkan Insight, 16. април 2020.

Прилог 1. уз Двадесет и четврти извјештај Републике Српске Савјету безбједности Уједињених нација

јединице федералне државе обезбјеђују помоћ страних држава. (Америчка држава Њујорк, на примјер, недавно је тражила и добила медицинску опрему из других држава).

Турковићева упорно користи свој положај у Савјету министара да блокира формирање стручног тима који ће се позабавити плановима Хрватске да изгради одлагалиште нуклеарног отпада на Трговској гори, на граници са БиХ у близини Новог Града у Републици Српској. У тој опструкцији је упорна упркос званичном противљењу Предсједништва БиХ плановима Хрватске.

Њени приоритети као министра иностраних послова додатно показује њена реакција на наводе да је амбасадор БиХ у Пакистану издао неколико хиљада лажних виза. У мају 2020. године, Тужилаштво БиХ покренуло је истрагу у вези са наводима да је амбасадор БиХ у Пакистану Сакиб Форић незаконито издао визе за неколико хиљада пакистанских држављана.⁷⁹ Услиједили су извјештаји Граничне полиције БиХ да су пакистанским грађанима лажно одобрене визе путем амбасаде БиХ у Исламабаду.⁸⁰

Министарство безбједности БиХ упозорило је Предсједништво БиХ да је амбасадор Форић издао запањујући број сумњивих виза - чак 3000.⁸¹ Форић, ког је на мјесто амбасадора изабрао предсједник СДА, био је виши бошњачки командант током рата у БиХ деведесетих година прошлог вијека. Тадашњи министар безбједности Фахрудин Радончић, Бошњак, назвао је издавање виза безбједносном пријетњом.⁸² Навео је да се у БиХ налази 9.500 Пакистанаца чији је идентитет непознат органима власти у БиХ, као и да пакистански органи власти одбијају да званичницима БиХ помогну да их идентификују.⁸³ Министар Радончић такође тврди да су двојица Пакистанаца која су прошла кроз БиХ осумњичена за терористички напад у Француској.⁸⁴ Запријетио је да ће пакистанског амбасадора у БиХ прогласити *persona non grata* ако одбије да сарађује.⁸⁵

Умјесто да помогне у истрази ових озбиљних навода колеге Бошњака, Турковићева је пожурила да стане у одбрану амбасадора Форића и пакистанског амбасадора. Министар Радончић је касније поднио оставку, дијелом због одбијања званичника из редова СДА да с њим сарађују на рјешавању безбједносне пријетње коју представља прилив странаца без идентитета из земаља које су легло тероризма.

⁷⁹ Данијел Ковачевић, *Bosnia Probes Alleged Scam Over Visas for Pakistan Citizens*, BIRN, 20. мај 2020.

⁸⁰ Hannah Lucinda Smith, *Visa fraud lets Pakistanis use Bosnia as back door to EU*, The Times, 22. мај 2020.

⁸¹ Данијел Ковачевић, *Bosnia Probes Alleged Scam Over Visas for Pakistan Citizens*, BIRN, 20. мај 2020.

⁸² Hannah Lucinda Smith, *Visa fraud lets Pakistanis use Bosnia as back door to EU*, The Times, 22. мај 2020.

⁸³ *ЕКСКЛУЗИВА ОСЛОБОЂЕЊА: Стенограм разговора Радончића и чланова Предсједништва, жестоки обрачун и оптужбе на рачун Џафеевића*, Ослобођење, 2. јуни 2020.

⁸⁴ *Id.*

⁸⁵ Hannah Lucinda Smith, *Visa fraud lets Pakistanis use Bosnia as back door to EU*, The Times, 22. мај 2020.

Прилог 1. уз Двадесет и четврти извјештај Републике Српске Савјету безбједности
Уједињених нација

Турковићева треба да поштује Устав БиХ и ради свој посао, а то је да прати спољну политику коју усвоји Предсједништво БиХ. Страни интереси треба да схвате да су њена академска звања лажна, да не говори у име БиХ и да су њене везе са радикалним исламским групама извор озбиљне забринутости многих у и БиХ и изван ње, чак и многих Бошњака.

Шеф обавјештајне службе СДА

Као генерални директор Обавјештајно-безбједносне агенције БиХ (ОБА), Осман Мехмедагић служи интересима не БиХ, него личним интересима и тврдолинијашке исламистичке фракције највеће бошњачке странке СДА. СДА инсистира да Мехмедагић буде поново именован на ту позицију, иако не испуњава законске услове у погледу стручне спреме. Тужилаштво БиХ недавно је подигло оптужницу против њега због злоупотребе положаја. Као директор ОБА, која у саставу већ има око 60% Бошњака, Мехмедагић настоји да повећа контролу Бошњака чистећи је од Срба.

Деведесетих година прошлог вијека, Мехмедагић је био дио бошњачког политичког и војног апарата одговорног за довођење исламских цихадиста у Европу. Био је шеф обезбјеђења Алије Изетбеговића, оснивача СДА, у периоду када је Изетбеговић доводио муџахедине у БиХ, тијесно је сарађивао с њима, а затим им обезбиједио уточиште. Изетбеговић је лично наредио формирање одреда Ел муџахид, који је мучио и сјекао главе српским заробљеницима. Незамисливо је да Мехмедагић није знао - у најмању руку - за Изетбеговићеве цихадистичке активности.

Вјероватно је то разлог из ког се америчка Централна обавјештајна агенција (ЦИА), према новинским натписима, противила да Мехмедагић буде именован на мјесто директора. Године 2015, ЦИА је упутила допис предсједавајућем Савјета министара БиХ у ком наводи да нови директор не треба бити исламиста,⁸⁶ али је Мехмедагић упркос томе именован.

Други разлог из ког Мехмедагић никако није могао бити именован на функцију директора ОБА је то што нема високу стручну спрему, која је законски услов за ту функцију. Поступајући у складу са захтјевом Тужилаштва БиХ, Инспекторат Републике Српске утврдио је неправилности и пропусте у погледу Мехмедагићеве дипломе.⁸⁷ Када је откривено да је диплома неважећа, Мехмедагић је донио диплому са другог универзитета, али је и та диплома неважећа. У јулу 2020. године, своје дипломе прогласио је тајним.⁸⁸

У октобру 2020. године, Тужилаштво БиХ оптужило је Мехмедагића за злоупотребу положаја, наводећи да је користио ресурсе ОБА за праћење особе која је против њега доставила кривичну пријаву.⁸⁹ Тужиоци кажу да је Мехмедагић искористио свој положај да утврди идентитет особе која је анонимно пријавила да посједује неважеће дипломе.⁹⁰ Мехмедагић је оптужен за злоупотребу положаја и ресурсе ОБА ради прикупљања информација и фотографија особе које га је пријавила.⁹¹

⁸⁶ *Analyst on reasons behind CIA chief's visit to Sarajevo*, ТАЊУГ, 22. април 2016.

⁸⁷ *Inspectors discover irregularities in diploma of Bosnia's intelligence chief*, Н1, 15. август 2019.

⁸⁸ *Стевандић напустио сједницу, Мехмедагић дипломе прогласио тајним*, СРНА, 8. јули 2020.

⁸⁹ *Bosnia's intelligence chief charged with abuse of office*, АР, 22. октобар 2020.

⁹⁰ *Bosnia's intelligence chief indicted for abuse of power*, Н1НА, 23. октобар 2020.

⁹¹ *Id.*

Прилог 2. уз Двадесет и четврти извјештај Републике Српске Савјету безбједности Уједињених нација

Његове злоупотребе положаја нису ништа ново. Аљоша Чампара, министар унутрашњих послова ФБиХ и тадашњи члан предсједништва СДА, жалио се да Мехмедагић води кампању пласирања дезинформација.⁹²

Неприхватљиво је да Мехмедагић и даље ужива подршку руководства СДА упркос његовим ранијим везама са цихадистичким елементима, лажним дипломама и злоупотреби положаја. Нико са тако упитном прошлошћу, лажним дипломама и незаконитом тактиком треба да ради у институцијама БиХ.

⁹² БУКТИ ВЕРБАЛНИ РАТ У СДА Чампара: Осмица наручује текстове од Авдића, Мостар и Столац најважније тачке за обрану БиХ и Бошњака у њој, Poskok.info, 9. март 2020.